

Železna cesta 16, 1000 Ljubljana
080 81 80
gp@zagovornik-rs.si

Zadeva: 0700-24/2022/16

Datum: 2. 11. 2023

Zagovornik načela enakosti (v nadaljevanju: Zagovornik) na podlagi 21. člena v povezavi s 37. členom Zakona o varstvu pred diskriminacijo (Uradni list RS, št. 33/16 in 21/18 – ZNOrg, v nadaljevanju: ZVarD) in na podlagi prvega odstavka 207. člena Zakona o splošnem upravnem postopku (Uradni list RS, št. 24/06 – uradno prečiščeno besedilo, 105/06 – ZUS-1, 126/07, 65/08, 8/10, 82/13, 175/20 – ZIUOPDVE in 3/22 – ZDeb, v nadaljevanju: ZUP) v postopku začetem na predlog posameznice, v zadevi ugotovitve obstoja diskriminacije po ZVarD zoper Stanovanjski sklad Republike Slovenije, javni sklad, Poljanska cesta 31, 1000 Ljubljana, izdaja naslednjo

ODLOČBO

1. Ugotovi se, da je Stanovanjski sklad Republike Slovenije, javni sklad, Poljanska cesta 31, 1000 Ljubljana, s postavitvijo pogoja v javnem razpisu za oddajo stanovanj v najem v soseski Novo Brdo, da mora prosilec z deljenim (skupnim) skrbništvom otrok v primeru uveljavljanja prednostne kategorije predložiti overjeno izjavo drugega starša, da se strinja z uveljavljanjem mladoletnega otroka v razpisu in s tem prednostno kategorijo ter da se sam odpoveduje uveljavljanju otrok oziroma prednostne kategorije, kršil prepoved neposredne diskriminacije, kot jo ureja ZVarD.
2. Stroški v tem postopku niso nastali.

OBRAZLOŽITEV

Zagovornik načela enakosti (v nadaljevanju: Zagovornik) je postopek pričel na podlagi predloga za obravnavo domnevne diskriminacije z dne 15. 4. 2022, ki ga je podala posameznica. Posameznica, mati dveh mladoletnih otrok, razvezana, z deljenim (skupnim) skrbništvom, in sklenjeno sodno poravnavo, v kateri je navedeno, da ima na stalnem naslovu prijavljenega enega otroka ona, enega pa nekdanji partner, je v predlogu navajala, da naj bi bil razpisni pogoj Stanovanjskega sklada Republike Slovenija (v nadaljevanju: Sklad), vezan na javni razpis za oddajo stanovanj v najem v letu 2022 v soseski Novo Brdo, diskriminatoren. Pri uveljavljanju prednostnih kategorij naj bi Sklad v primeru enostarševskih družin zahteval, da morajo kandidati v primeru deljenega (skupnega) skrbništva prijavi na javni razpis priložiti overjeno izjavo drugega starša, s katero se strinja, da se mladoletni otrok/otroci uveljavljajo v razpisu in s tem prednostno kategorijo ter da se odpoveduje uveljavljanju otrok oziroma prednostne kategorije, v kolikor bi se v prihodnosti prijavljal na razpis Sklada. Omenjen pogoj naj bi veljal samo za prosilce enostarševskih družin pri uveljavljanju prednostnih kategorij, slednje pa naj bi s tem postavljali v neenak oziroma slabši položaj kot druge prosilce, ki uveljavljajo prednostne kategorije in za katere dodatne omejitve ne veljajo.

Zagovornik je v okviru postopka ugotavljanja diskriminacije, ki ga vodi na podlagi določb Zakona o varstvu pred diskriminacijo (Uradni list RS, št. 33/16 in 21/18 – ZNOrg, v nadaljevanju: ZVarD) ter po določbah Zakona o splošnem upravnem postopku¹ (v nadaljevanju: ZUP) z namenom ugotovitve dejanskega stanja in pridobitve relevantnih podatkov na podlagi 37. člena ZVarD na Sklad z dopisom št. 0700-24/2022 z dne 11. 7. 2022 naslovil zaprosilo za posredovanje pojasnil in dokumentacije.

Zagovornik je Sklad, upošteva njegova pojasnila (št. 47833-145/2014-193 z dne 6. 4. 2022)², zaprosil za pojasnila³, za kakšne vrste zlorabe gre oziroma kakšno neutemeljeno uveljavljanje prednostnih kategorij, izigravanje določb javnega razpisa se pojavlja ter na kakšen način naj bi pogoj predložitve overjene izjave drugega starša pripomogel k preprečitvi izigravanja določb javnega razpisa. Zagovornik je tudi poizvedoval, kakšen je do sedaj zaznan odstotek tovrstnih zlorab v javnih razpisih Sklada ter kakšna je pogostost pojavljanja tovrstnih zlorab. Zaprosil je za konkretne podatke o odstotku prijavljenih enostarševskih družin z deljenim skrbništvom na javni razpis za sosesko Novo Brdo.

Glede navedb Sklada, da se overjena izjava drugega starša zahteva v vseh primerih, razen kadar je s strani prosilca listinsko izkazano, da sicer v danem primeru obstajajo listine o deljenem (skupnem) skrbništvu, vendar pa je ustrezno listinsko izkazano, da je bilo prisotno nasilje v družini in zaradi navedenega iskanje take izjave ni primerno, je nevarno za prosilca/prosilko ali celo ni mogoče, je Zagovornik poizvedoval, na kakšen način Sklad v tovrstnih primerih, ko torej ni podanega overjenega soglasja, preverja potencialne zlorabe oziroma izigravanje določb o uveljavljanju prednostnih kategorij ter kje točno (v razpisu, internih pravilih, itd.) je navedena omenjena izjema.

Zagovornik je dalje zaprosil za pojasnilo, ali lahko v primeru, če se na razpis prijavita oba starša, ki sta razvezana oziroma ne živita več skupaj, in imata skupno (deljeno) skrbništvo otrok, oba starša uveljavljata otroka/otroke za uvrstitev v prednostno kategorijo ter ali mora v takem primeru vsak od staršev prijavi priložiti overjeno soglasje drugega starša, da se strinja z uveljavitvijo mladoletnega otroka v razpisu in s tem prednostno kategorijo. Sklad je zaprosil, da še pojasni, koliko časa / za kakšno časovno obdobje velja izjava starša, da se odpoveduje uveljavljanju otrok oz. prednostne kategorije v prihodnjih prijavah na razpis Sklada ter kje konkretno (v razpisni dokumentaciji, internem pravilniku, ipd., v odgovorih na pogosta vprašanja) je naveden pogoj, da morajo prosilci v primeru deljenega (skupnega) skrbništva priložiti overjeno izjavo drugega starša, da se strinja z uveljavljanjem otrok v razpisu in s tem prednostno kategorijo ter da se sam odpoveduje tovrstnemu uveljavljanju prednostne kategorije v prihodnjih razpisih Sklada.

Sklad je v svojih pojasnilih (dokument št. 47833-145/2017-193 z dne 26. 7. 2022) navedel, da nikjer v predmetnem javnem razpisu za oddajo stanovanj v najem ali priloženi dokumentaciji ni uporabljen pojem zlorabe, temveč gre za neresnične izjave prijaviteljev. Posebne javne evidence morebitnih kršitev javnega razpisa Sklad ni predvidel in je tudi ne vodi, saj se prijave obravnavajo individualno. Kršitve javnega razpisa se tako ne evidentirajo po vrsti »zlorab« oziroma neutemeljenemu uveljavljanju prednostnih kategorij, izigravanju določb razpisa.

Dalje je pojasnil, da je v javnem razpisu v drugem odstavku 5. poglavja podano opozorilo vsem prijaviteljem, vezano na resničnost in popolnost podatkov, ki jih posredujejo ob prijavi na javni razpis. Prav vsi prosilci so dolžni, pod izrecnim opozorilom na kazensko in odškodninsko odgovornost, v prijavi navesti resnične, pravilne in popolne podatke. Določba v javnem razpisu je generalne narave s posledicami za vsak konkretni primer in nima taksativno naštetih kršitev,

¹ Uradni list RS, št. 24/06 – uradno prečiščeno besedilo, 105/06 – ZUS-1, 126/07, 65/08, 8/10, 82/13, 175/20 – ZIUOPDVE in 3/22 – ZDeb.

² Dokument št. 47833-145/2017-193 z dne 6. 4. 2022, ki ga je Zagovornik pridobil v okviru postopka svetovanja posameznici (opr. št. zadeve: 0702-56/2022).

³ Dokument št. 0700-24/23022/2 z dne 11. 7. 2022.

saj se lahko pojavijo različne pojavne oblike glede na različne življenjske situacije in predstavlja sama določba opozorilo vsem prijaviteljem, da naj se v nobenem primeru ne poslužujejo nedovoljenih aktivnosti. Pogoj predložitve overjene izjave pa naj bi prosilce vnaprej poučil in s tem vodil k odgovornemu ravnanju in k zavezi dajanja resničnih, pravih in popolnih podatkov. K tej so zavezani vsi prosilci ob prijavi na ta lastni produkt Sklada – javni razpis Stanovanjskega sklada RS.

Sklad sprotno preverja, ali so pri javnem razpisu smotrni ali glede na javne evidence, dostop do njih, ter omejitve zakonodaje, izvedljivi kakšni drugi mehanizmi za preprečevanje neresničnih, nepopolnih ali neažurnih navedb v vlogah ali prilogah. Trenutno drugi bolj učinkoviti mehanizmi preprečevanja kršitev javnega razpisa niso ugotovljeni.

Evidence glede kršitev pogojev razpisa Sklad ne vodi, zato tudi s konkretnimi podatki o deležu zaznanih kršitev ne razpolaga. Prav tako Sklad ne vodi statistike glede odstotka prijavljenih enostarševskih družin z deljenim skrbništvom na javni razpis za soosobno Novo Brdo.

V primeru, ko pridobitev overjene izjave drugega starša ni mogoče dobiti, se zahteva in uporabi druga ustrezna listina, iz katere je mogoče nedvoumno razbrati podatke, potrebne za uveljavljanje prednostne kategorije. Glede vprašanja, kje točno je urejena omenjena izjema, je Sklad pojasnil, da je v javnem razpisu v drugem odstavku 5. poglavja podano opozorilo vsem prijaviteljem, vezano na resničnost in popolnost podatkov, ki jih posredujejo ob prijavi na javni razpis. Prav tako je na 4. strani vloge za prijavo na javni razpis navedeno, da bo najemnik na poziv Sklada svojo prijavo dopolnil s potrdili, ki jih bo Sklad zahteval in so potrebna v postopku uvrstitve med zainteresirane najemnike. V praksi se potreba po predložitvi ugotavlja od primera do primera glede na podane priloge in ugotovljene okoliščine primera iz le-teh.

V primeru, če se na določen razpis prijavi samostojno oba starša, ki sta razvezana, ne živita skupaj, in imata deljeno skrbništvo otrok ter oba navajata otroka za uvrstitev v prednostno kategorijo in oba listinsko dokazujeta deljeno skrbništvo, se prijavi obeh staršev uvrstita v izbor in nista izločeni. Otroke se kot uporabnike navede v obeh najemnih pogodbah in v takih primerih ni potrebno prilagati soglasja drugega starša.

Glede ureditve pogoja, da morajo prijavitelji na razpis v primeru deljenega skrbništva priložiti overjeno izjavo drugega starša, da se strinja z uveljavljanjem otrok v razpisu in s tem prednostno kategorijo ter da se sam odpoveduje tovrstnemu uveljavljanju prednostne kategorije v prihodnjih razpisih Sklada, je Sklad pojasnil, da je v vlogi k javnemu razpisu v točki 5 potrebno označiti status A.1, B.1 ali C.1 in priložiti listine, ki so navedene primeroma pod NEP na strani 4 vloge in ne taksativno. Z oddano prijavo na razpis prosilec prostovoljno in poučen na vse posledice daje nepreklicno pisno izjavo, da je seznanjen z vsebino javnega razpisa in vsebino vseh listin, ki so priloga javnega razpisa. Iz tega izhaja, da morajo prosilci, v kolikor želijo uveljaviti prednostno kategorijo, zahtevano dodatno dokumentacijo na poziv Sklada obvezno priložiti, pri čemer Sklad ni dolžan navajati svoje zahteve pravnih podlag in jim pošiljati posebna pojasnila. Sklad je še pojasnil, da gre za lastni produkt Sklada, pri čemer so prosilci dožni podati vse priloge, ki so vezane na zadevo, in jih k njihovi predložitvi pozove Sklad ob obravnavni vloge.

Zagovornik je v postopku s prejeto dokumentacijo in pojasnili Sklada seznanil predlagateljico postopka.⁴ Slednja se s pojasnili Sklada ni strinjala in je v svojem odzivu glede pojasnila, da se v primeru, da oba starša podata prijavo na razpis (brez navedb drugega starša kot najemnika ali uporabnika) ter oba navajata otroka za uvrstitev v prednostno kategorijo in oba listinsko izkazujeta deljeno skrbništvo, obe prijavi uvrstita v izbor, pojasnila, da iz njenega primera jasno izhaja, da je potrebno priložiti overjeno soglasje drugega starša, ki naj vsebuje klavzulo, da se ne bo prijavljal na razpis Sklada. Poudarja, da tudi ni jasno, zakaj bi v primeru,

---

⁴ Dokument št. 0700-24/2022/5 z dne 16. 9. 2022.

ko se ločeno prijavljata starša s skupnim skrbništvom, ne potrebovala vzajemno podpisane overjene izjave o strinjanju s prijavo in uveljavljanju prednostne kategorije. V primeru, če bi se na razpis prijavljala pa samo eden od staršev, pa bi tako overjeno soglasje drugega starša potreboval.

Glede možnosti predložitve »druge listine« pojasnjuje, da je bila v njenem primeru zahteva jasna, in sicer je morala predložiti soglasje drugega starša. Soglasje je bilo potrebno, saj je bila brez njega prijava ocenjena kot nepopolna. Pobudnica navaja, da bi bila sicer uvrščena tudi brez soglasja, a brez prednostne kategorije.

Zagovornik je Skladu z dokumentom št. 0700-24/2022/10 z dne 8. 6. 2023 posredoval v seznanitev in izjasnitev dotedanje ugotovitve v postopku ter ga obvestil, da se lahko skladno s 146. členom v povezavi z 9. členom ZUP o predstavljenih ugotovitvah ter vseh dejstvih in okoliščinah, ki so pomembne za sprejem odločitve, pisno izreče v postavljenem roku. V omenjenem dokumentu se je Zagovornik podrobneje opredelil do dotedanjih navedb Sklada ter pojasnil, da v trenutni fazi postopka na podlagi pridobljenih pojasnil in dokumentacije izhaja, da je izkazan sum, da pogoj, po katerem mora prosilec z deljenim (skupnim) skrbništvom otrok prijavi na javni razpis priložiti overjeno izjavo drugega starša, s katero se strinja, da se mladoletni otrok/otroci uveljavljajo v razpisu in s tem prednostno kategorijo ter da se odpoveduje uveljavljanju otrok oz. prednostne kategorije, v kolikor bi se v prihodnosti prijavljala na razpis Sklada, izpolnjuje elemente neposredne diskriminacije kot jo ureja ZVarD. Skladu je pojasnil, da mora kršitelj, upošteva 40. člen ZVarD, v primeru izkazanega suma diskriminacije dokazati pravilnost svojega ravnanja oziroma izkazati, da je ravnanja skladno z eno od izjem o prepovedi diskriminacije.

Sklad se je v postavljenem roku opredelil⁵ do Zagovornikovih navedb ter primarno izpostavil, da se z ugotovitvami Zagovornika ne strinja. Izpostavil je, da javni razpis za oddajo stanovanj v najem št. 47833-145/2017, sprejet dne 17. 1. 2022 in objavljen dne 17. 2. 2022, ki je veljal v času vložitve in obravnave vloge konkretne posameznice, ne diskriminira, saj določa popolnoma enake splošne pogoje, ki jih mora izpolnjevati vsak posameznik, ki se želi prijaviti na razpis (poglavje 2.1. razpisa). Sklad vsakomur, ki izpolnjuje razpisne pogoje omogoča prijavo na razpis, določa pa posebna merila izbora v primeru večjega števila prosilcev za posamezno stanovanje. Ta so določena tako, da ima pri dodeljevanju stanovanj v najem prednost ena ali več kategorij prosilcev. Sklad je izrecno opozoril, da so pri snovanju konkretnega razpisa in določitvi prednostnih kategorij, kljub temu, da v predmetnem primeru ne gre za oddajo stanovanj v neprofitni najem, ki se vrši po določbah Stanovanjskega zakona temveč za lastni produkt Sklada, s katerim se izvaja tržni najem, sledili in analogno uporabili določbo šestega odstavka 87. člena SZ-1, in sicer iz razloga, ker gre še vedno za javni razpis za oddajo javnih najemnih stanovanj v lasti javnega subjekta. Predpis, ki bi urejal tovrstno oddajanje stanovanj v najem in na katerega bi se lahko oprli, namreč ne obstaja. Pri snovanju razpisa so tako sledili določbi šestega odstavka 87. člena SZ-1, ki določa, da se Pogoji in merila določijo tako, da ima pri dodeljevanju neprofitnih stanovanj v najem prednost ena ali več kategorij prosilcev, kot na primer družine z več otroki, družine z manjšim številom zaposlenih, mladi in mlade družine, invalidi in družine z invalidnim članom, državljani z daljšo delovno dobo, ki so brez stanovanja ali pa so podnajemniki ter prosilci, ki so glede na poklic ali dejavnost, katero opravljajo, pomembni za posamezno lokalno skupnost, kar mora lokalna skupnost posebej opredeliti v razpisu.

Sklad je dalje navedel, da je potrebno postopek dodeljevanja stanovanj kot ga določa točka 2.2. razpisa in nadalje prednostne kategorije iz 3. točke razpisa, upoštevati v smislu 13. in 17. člena ZVarD, in sicer kot pozitiven ukrep s ciljem zagotoviti uresničevanje pravice do enake možnosti ali udeležbe oseb, ki so v manj ugodnem položaju zaradi določene osebne okoliščine. Namen Sklada pri oblikovanju prednostnih kategorij je bil namreč v preprečevanju

---

⁵ Dokument št. 47833-145/2017-255 z dne 28. 6. 2023.

manj ugodnih (izhodiščnih) položajev in ustvarjanju enakih možnosti določenih kategorij oseb (predvsem mladih in družin). Sklad si je preko javnega razpisa prizadeval kompenzirati slabši položaj določenih skupin na trgu najemnih stanovanj vse v duhu humanosti, solidarnosti in pravičnosti. Temeljna dejavnost Sklada je namreč ravno zagotavljanje stanovanj oz. reševanje stanovanjske politike. Namen prednostnih kategorij in določitev načina prijave je pozitivna diskriminacija, ki temelji na 87. členu SZ-1 (ob upoštevanju, da se podobne situacije rešujejo podobno) in vsekakor ne postavljanje diskriminatornih pogojev.

Sklad je pojasnil, da v kolikor navedenih pogojev ne bi postavili, bi v primeru konkurence večjega števila prijaviteljev za eno stanovanje izbor lahko opravili le z žrebom. V tem primeru bi bili res vsi enakopravno obravnavani, vendar s tem ne bi bila upoštevana vloga in funkcija Stanovanjskega sklada RS, ki je vsekakor tukaj v vlogi nosilca stanovanjske politike v državi. Sklad ima namreč vlogo glavnega izvajalca ukrepov in aktivnosti stanovanjske politike na nacionalni ravni, gradi soseske in večstanovanjske stavbe, katerih namen je reševanje stanovanjske problematike ciljnih ranljivih skupin, kot so mladi, mlade družine, družine in starejši, ob velikem poudarku zagotavljanja visoke bivanjske kvalitete in načel trajnostne gradnje, skladno s sprejeto Resolucijo o nacionalnem stanovanjskem programu 2015-2025 (Ur. list RS, št. 92 / 2015) in mora tako slediti javno izpostavljenemu problemu primanjkljaja stanovanj in reševanju težav ranljivih skupin, predvsem mladih družin pri prvem reševanju stanovanjske problematike.

Sklad je glede konkretnega primera posameznice pojasnil, da je prosilka v konkretnem primeru predložila soglasje partnerja in bila obravnavana pod prednostno kategorijo B, in sicer je posredovala overjeno izjavo, tako je bila njena vloga obravnavana kot popolna. Prav tako je bila upoštevana prednostna kategorija. Dodatno pojasnjuje, da je posameznica naknadno podala vlogo za najem stanovanja preko Javne najemne službe na drugi lokaciji, kjer je prejela obvestilo o izboru. Podnajemna pogodba je bila podpisana. Na podlagi primopredajnega zapisnika je bilo stanovanje prevzeto. Na podlagi navedenega Sklad smatra, da ima posameznica trenutno rešen stanovanjski problem.

Glede potrebe po overjenosti izjave nekdanjega partnerja, je Sklad pojasnil, da je pogoj predložitve izjave vključen v razpis na podlagi negativnih izkušenj iz preteklosti in v izogib morebitnim sodnim postopkom. V primeru, da izjave ne bi zahtevali in ugotovili kršitev v nadaljevanju bi lahko enostarševska družina že bivala v stanovanju in bi jim skladno z razpisom zaradi kršitve bilo potrebno obračunati višjo najemnino in nadalje sprožiti ustrezne sodne postopke. Predložitev izjave je tako milejši preventivni ukrep s ciljem, da se prepreči izigravanje predpisov. Prav tako takšna izjava omogoča enakopravnost med obema staršema. Že iz definicije starševske skrbi in nadalje skupnega starševstva oziroma skupnega skrbništva izhaja, da starševsko skrb izvajata oba od staršev sporazumno v skladu s koristjo otroka ter, da odločanje o vprašanih glede otroka in izvrševanje teh odločitev opravljata starša skupaj. Pri odločitvi o pomembnih vprašanih je vedno potrebno pridobiti soglasje drugega starša, saj skladno z zakonodajo o vseh pomembnih odločitvah odločata skupaj. Sklad meni, da je prebivališče ena izmed tistih zadev glede katere morata biti starša enotna. Brez predložitve izjave bi tako v neenakopraven položaj postavili drugega starša. Dejstvo, da je prebivališče eno izmed pomembnejših skupnih odločitev staršev, naj bi izhajalo tudi iz določb Družinskega zakonika, ki kot obvezne sestavine dogovora oz. sodne odločbe v primeru skupnega starševstva določa odločitev o stalnem prebivališču otroka in o tem, kateremu od staršev se vročajo pošiljke za otroka ter odločitev o preživljanju otroka. Dodajajo, da Sklad enako obravnava enaka stanja in so tako od vseh enostarševskih družin zahtevali predložitev overjene izjave. Sklad je v zaključku še pojasnil, da glede na to, da so bile kljub dobremu namenu in pozitivni diskriminaciji zaznane težave pri predložitvah teh izjav in tako cilj pozitivne diskriminacije ni bil dosežen, je Sklad skladno z namenom in cilji svojega poslovanja razpis v letu 2023 v delu posebnih pogojev posodobil, vse v luči transparentne možnosti reševanja stanovanjskega vprašanja.

Zagovornik je z omenjenimi izjasnitvami Sklada seznanil predlagateljico postopka.⁶ Slednja je v svojem odzivu pojasnila, da drži trditev, da ima trenutno rešen stanovanjski problem, zahvaljujoč Skladu, od katerega je prejela stanovanje v podnajem. Omenjeno pa ne spremni dejstva, da so pogoji diskriminatorni do razvezanih staršev. Izpostavlja dva vidika spornosti, in sicer navaja, da že to, da morajo enostarševske družine za pridobitev statusa prednostne kategorije pridobiti izjavo drugega starša, nima nikakršen osnove. Skladu bi morala zadostovati sodna poravnava/sodba sodišča. Dalje problematizira tudi potrebo po izjavi drugega starša, da se ne bo prijavljajal na razpise sklada. Predlagateljica meni, da to pomeni, da dva ločenca ne moreta kandidirati za stanovanje na razpisu in svoje otroke uveljavljati kot prednostno kategorijo, ampak to lahko stori le eden od njiju. S tem postavlja Sklad razvezane posameznike v neenakopraven položaj. Vztraja na stališču, da enostarševske družine niso v enakopravnem položaju kot »običajne družine«. Pri prijavi na razpis sklada »dvostarševske« družine apriori uveljavljajo prednostno kategorijo, za razliko od »enostarševskih«, ki za uvrstitev na prednostno kategorijo potrebujejo overjeno izjavo drugega starša, pri čemer Sklad še zmeraj ni pojasnil, čemu je ta izjava sploh potrebna. Jasno je namreč, da v primeru, da sta starša razvezana in imata skupno starševstvo, živi otrok pri vsakemu od njiju. Pravnomočna sodna poravnava, ki je izvršilni naslov in je izdana s strani Okrožnega sodišča in iz katere izhaja, da sta otroka zaupana obema staršema v varstvo in vzgojo, sama po sebi govori o tem, da sta skrbnika otroka oba starša. Pojasnjuje, da je odločitev, kje bo starš po razvezi živel z otrokom, v domeni vsakega od staršev posebej in o tem se ne dogovarjata skupaj. Glede navedb Sklada, da se morata starša sporazumeti in si biti enotna, meni, da to ne drži in da nikjer ni določeno, da mora razvezani zakonec vprašati bivšega zakonca ali se z njim sporazumeti, kje bo živel s svojimi otroki po razvezi.

*

Postopek ugotavljanja diskriminacije pred Zagovornikom urejajo člani 33 do 37 (5. poglavje ZVarD) ter 40. člen ZVarD. Za vsa vprašanja postopka, ki niso urejena z ZVarD, Zagovornik skladno z drugim odstavkom 3. člena ZUP subsidiarno uporabi slednjega. Zagovornik vodi postopek ugotavljanja diskriminacije na način, da strankama tekom postopka po 9. in 146. členu ZUP omogoča izjavljanje ter podajanje svojih navedb, opredelitev, izjasnitev in predlaganje dokazov v zvezi z zadevo postopka.

Diskriminacijo opredeljuje 4. člen ZVarD kot vsako neupravičeno dejansko ali pravno neenako obravnavanje, razlikovanje, izključevanje ali omejevanje ali opustitev ravnanja zaradi osebnih okoliščin, ki ima za cilj ali posledico oviranje, zmanjšanje ali izničenje enakopravnega priznavanja, uživanja ali uresničevanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin, drugih pravic, pravnih interesov in ugodnosti. Diskriminacija zaradi katere koli osebnosti okoliščine je prepovedana. Pri diskriminaciji mora biti specifična osebna okoliščina pomemben razlog za slabšo obravnavo.

Med osebne okoliščine, skladno s 1. členom ZVarD, štejejo spol, narodnost, rasa ali etnično poreklo, jezik, vera ali prepričanje, invalidnost, starost, spolna usmerjenost, spolna identiteta in spolni izraz, družbeni položaj, premoženjsko stanje, izobrazba ali katera koli druga osebna okoliščina. Gre za prirojene ali pridobljene osebne značilnosti, lastnosti, stanja ali statuse, ki so praviloma trajno in nerazdružljivo povezani z določenim posameznikom in njegovo osebnostjo, zlasti identiteto, ali pa jih posameznik ne spreminja zlahka⁷. Skladno z navedeno opredelitvijo med t.i. druge osebne okoliščine nedvomno sodi tudi posameznikovo družinsko stanje oziroma družinski status, v zvezi s katerim posameznik prav tako uživa varstvo pred diskriminacijo. Skladno z 2. členom Družinskega zakonika⁸ je družina življenjska skupnost

⁶ Dokument št. 0700-24/2022/13 z dne 13. 7. 2022.

⁷ Glej obrazložitev k 1. členu Predloga Zakona o varstvu pred diskriminacijo, dokument št. 00711-1/2016/7 z dne 17. 2. 2016.

⁸ Družinski zakonik (Uradni list RS, št. [15/17](#), [21/18](#) – ZNOrg, [22/19](#), [67/19](#) – ZMatR-C, [200/20](#) – ZOOMTVI, [94/22](#) – odl. US, [94/22](#) – odl. US in [5/23](#)).

otroka, ne glede na starost otroka, z obema ali enim od staršev ali z drugo odraslo osebo, če ta skrbi za otroka in ima po tem zakoniku do otroka določene obveznosti in pravice.

ZVarD v prvem odstavku 6. člena določa, da neposredna diskriminacija obstaja, če je oseba ali skupina oseb zaradi določene osebne okoliščine bila, je ali bi lahko bila v enakih ali podobnih situacijah obravnavana manj ugodno, kot se obravnava, se je obravnavala ali bi se obravnavala druga oseba ali skupina oseb.

Obravnavanje posameznikov pod slabšimi pogoji, ki temeljijo na osebnih okoliščinah posameznika, je lahko dopustno, vendar le izjemoma in pod pogoji testa sorazmernosti. Splošno izjemo od prepovedi neposredne diskriminacije vsebuje prvi odstavek 13. člena ZVarD, ki določa, da neenako obravnavanje zaradi določene osebne okoliščine ne pomeni diskriminacije po tem zakonu, če takšno različno obravnavanje temelji na legitimnem cilju in so sredstva za doseganje tega cilja ustrezna, potrebna in sorazmerna.

Varstvo pred diskriminacijo je skladno z 2. členom ZVarD zagotovljeno na vseh področjih oblastnega odločanja, delovanja v pravnem prometu in pri drugem delovanju oziroma ravnanju v razmerju do tretjih oseb. ZVarD izrecno zagotavlja varstvo pred diskriminacijo na področju dostopa do dobrin in storitev, ki so na voljo javnosti, vključno s stanovanji in preskrbo z njim (osma alineja prvega odstavka 2. člena ZVarD).

V skladu z določbo 40. člena ZVarD v postopkih ugotavljanja diskriminacije velja pravilo obrnjenega dokaznega bremena, skladno s katerim je v primeru izkazanega suma diskriminacije na domnevem kršitelju, da dokaže, da ni kršil prepovedi diskriminacije oziroma, da je postopal skladno z eno od izjem od prepovedi diskriminacije in je torej v zadevi ravnal zakonito.

Zagovornik diskriminacijo ugotavlja po metodi, ki jo je razvilo Ustavno sodišče v Odločbi št. U-I-425/06 z dne 2. julija 2009 (7. točka obrazložitve), v kateri je zavzelo stališče, da je za presojo utemeljenosti očitka o neenakem, diskriminacijskem obravnavanju treba odgovoriti na naslednja vprašanja:

- 1) ali se zatrjevano različno obravnavanje nanaša na zagotavljanje oziroma uresničevanje človekove pravice oziroma temeljne svoboščine (poseg v zavarovane dobrine),
- 2) če se, ali obstaja različno obravnavanje pobudnika in tistega, s katerim se pobudnik primerja,
- 3) ali sta dejanska položaja, ki ju pobudnika primerjata, v bistvenem enaka in torej razlikovanje temelji na okoliščini iz prvega odstavka 14. člena Ustave ter
- 4) če gre za razlikovanje na podlagi okoliščine iz prvega odstavka 14. člena Ustave in torej za poseg v pravico do nediskriminacijskega obravnavanja, ali je ta poseg ustavno dopusten.

Če je odgovor na prva tri vprašanja pritrdilen in poseg ne prestopi t. i. strogega testa sorazmernosti, potem gre za neustavno diskriminacijo.

Tehtanje utemeljenosti očitka o diskriminaciji, kot je opredeljena v 4. členu ZVarD, po oceni Zagovornika poteka po istem mehanizmu, pri čemer pa diskriminacija pomeni vsako neupravičeno dejansko ali pravno neenako obravnavanje, razlikovanje, izključevanje ali omejevanje ali opustitev ravnanja zaradi osebnih okoliščin, ki ima za cilj ali posledico oviranje, zmanjšanje ali izničevanje enakopravnega priznavanja, uživanja ali uresničevanja ne samo človekovih pravic in temeljnih svoboščin, temveč tudi drugih pravic, pravnih interesov in ugodnosti (poseg v zavarovano dobro).

*

Zagovornik se je v konkretnem postopku ugotavljanja diskriminacije osredotočil na vprašanje, ali pogoj, po katerem so morali prosilci z deljenim (skupnim) skrbništvom otrok, ki so se prijavi na javni razpis Sklada za oddajo stanovanj v najem v soseski Novo Brdo (ki je bil objavljen v začetku leta 2022) in so uveljavljali prednostne kategorije, predložiti overjeno izjavo drugega starša, da se strinja z uveljavljanjem otroka v razpisu in da se s tem sam odpoveduje uveljavljanju otrok oziroma prednostnih kategorij, predstavlja kršitev prepovedi neposredne diskriminacije po ZVarD. Zagovornik v postopku ni problematiziral samega oblikovanja posebnih prednostnih kategorij, kot so bile urejene v 3. točki razpisa, vsled česar se tudi ne opredeljuje do navedb Sklada, da gre pri oblikovanju le-teh za posebne ukrepe, temveč je, kot rečeno, presojal zgolj ustreznost postavljenega pogoja po predložitvi overjene izjave drugega starša v primeru enostarševskih družin, ki uveljavljajo prednostne kategorije. Z vidika predmetnega postopka tudi ni relevantno, ali je bila predlagateljica na razpisu uspešna in ima stanovanjski problem rešen. Postopek se je namreč osredotočil na vprašanje ustreznosti postavitve posebnega pogoja za določeno skupino prosilcev kot takega, in torej okoliščina, ali je predlagateljica uspela priložiti overjeno soglasje ter ali je bila na razpisu uspešna, v tem oziru ni relevantna.

Termin »enostarševska družina« Zagovornik v tej zadevi uporablja smiselno glede na razlago oziroma uporabo termina s strani Sklada⁹, in sicer ga v tem kontekstu uporablja za prosilce, ki se prijavljajo kot družina z enim staršem in otroki, ne glede na status drugega starša. Termin »deljeno (skupno) skrbništvo«, ki ga uporablja Sklad v svojih razpisih, pa Zagovornik v konkretni zadevi, smiselno glede na pojasnila Sklada, uporablja za situacije razvezanih/ločenih staršev, v katerih oba od staršev obdržita skrbništvo nad otroki. Gre torej za situacijo drugačno od tiste, v katerih imajo prosilci »polno skrbništvo«, pri katerem zgolj eden od staršev obdrži skrbništvo nad otroki.

Zagovornik na podlagi podane prijave ter pridobljenih pojasnil in dokumentacije ugotavlja, kot sledi:

Sklad je v začetku leta 2022 objavil javni razpis za oddajo stanovanj v najem v soseski Novo Brdo¹⁰. Javni razpis je v 2. točki določal razpisne pogoje, ki jih morajo izpolnjevati prosilci, način oddaje in merila za oblikovanje vrstnega reda. V točki 2.1. razpisa je bilo določeno, da so najemniki oziroma najemnice stanovanj lahko popolno poslovno sposobne fizične osebe, če imajo dovoljenje za stalno bivanje v Republiki Sloveniji ter pravne osebe zasebnega in javnega prava oziroma organizacije, vse s sedežem v Republiki Sloveniji. Pravnomočna odločba, s katero je bil prosilcu priznan status repatriirane osebe ali pravica do repatriacije v Republiko Slovenijo kot ožjemu družinskemu članu osebe slovenskega rodu, ki je pridobil status repatriirane osebe, velja kot dovoljenje za stalno prebivanje v Republiki Sloveniji. V 3. točki razpisa so bile določene prednostne kategorije, in sicer:

- a) Mlade družine - za mlado družino po tem razpisu se šteje družina, v kateri vsaj en otrok v času prijave še ni šoloobvezen. Enako velja za enostarševske družine, ki morajo izrecno navesti, da se statusno opredeljujejo kot take ter priložiti ustrezna dokazila. Za otroka, ki še ni šoloobvezen, se v letu 2022 šteje otrok, rojen po vključno 01.01.2017. Navedena letnica se spremeni s pričetkom novega koledarskega leta za leto naprej.
- b) Družine z osnovnošolskim otrokom – za družino z osnovnošolskim otrokom se po tem razpisu šteje družina z vsaj enim osnovnošolskim otrokom. Enako velja za enostarševske družine, ki morajo izrecno navesti, da se statusno opredeljujejo kot take ter priložiti ustrezna dokazila. Za osnovnošolskega otroka se v letu 2022 šteje otrok, ki

⁹ Sklad je pojasnil, da pri predmetnem javnem razpisu termina enostarševska družina ni uporabljal smiselno glede na določbe enostarševskih družin iz osmega odstavka 10. člena Zakona o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev, saj ta ni uporabljiva v postopkih Sklada.

¹⁰ Št. 47833-145/2017, objavljen dne 17. 2. 2022.

je rojen po vključno 01.01.2007. Navedena letnica se spremeni s pričetkom novega koledarskega leta za leto naprej.

- c) Družine – za družino se po tem razpisu šteje družina z vsaj enim otrokom, ki ga je dolžna družina preživljati. Šteje se, da so starši dolžni preživljati svoje otroke do polnoletnosti oziroma, če se otrok redno šola, kot to šteje tudi vpis na izredni študij, do dopolnjenega 26. leta starosti. Za polnoletno osebo se v letu 2022 šteje oseba, rojena do vključno 31.12.2003. Za osebo staro do 26 let se v letu 2022 šteje oseba rojena po vključno 01.01.1996. Enostarševske družine morajo izrecno navesti, da se statusno opredeljujejo kot take ter priložiti ustrezna dokazila. Navedeni letnici se spremenita s pričetkom novega koledarskega leta za leto naprej.
- d) Mlade osebe – za mlado osebo se šteje, če je prosilec star do 35 let. Za osebo staro do 35 let se v letu 2022 šteje oseba rojena po vključno 01.01.1987. Navedena letnica se spremeni s pričetkom novega koledarskega leta za leto naprej. Znotraj te prednostne kategorije imajo dodatno prednost ranljive mlade osebe – mladostniki in mlade odrasle osebe, stare od dopolnjenega 18. do vključno 35. leta starosti, kar pomeni, da so bolj izpostavljeni tveganjem kot njihovi vrstniki (zdravstvene težave, pomanjkanje, izkoriščanje, zloraba, zanemarjanje, nasilje v družini, prostorska stiska....) ter lahko listinsko dokažejo to prednost (zdravniško potrdilo, mnenje CSD - potrdilo o razvezi staršev, odločbo o denarni pomoči, potrdilo o nasilju v družini, dogovor o reševanju socialne problematike) ter najemniki v Skupnosti za mlade Gerbičeva v Ljubljani.
- e) Ostali.

Tako v primeru uveljavljanja prednostne kategorije »Mlade družine«, »Družine z osnovnošolskim otrokom« in »Družine« je bilo zapisano, da za enostarševske družine velja, da morajo izrecno navesti, da se statusno opredeljujejo kot take ter priložiti ustrezna dokazila. V prijavi (vlogi) za najem, ki je bila del razpisne dokumentacije in je bila objavljena sočasno z razpisom, je bilo navedeno, da je v primeru uveljavljanja prednostne kategorije in uveljavljanja statusa enostarševske družine potrebo priložiti prilogo NEP. V vlogi je bilo obrazloženo, da je priloga NEP dokazilo o enostarševski družini (sodba o razvezi ali o določitvi preživnine za mladoletnega otroka, CSD zapisnik ali mnenje, ipd.).

Da morajo prosilci, ki so se prijavljali kot enostarševska družina, vlogi priložiti dokazilo o dodelitvi polnega skrbništva (NEP - sodba o razvezi ali o določitvi preživnine za mladoletnega otroka, CSD zapisnik ali mnenje, ipd.) ter v primeru deljenega (skupnega) skrbništva še overjeno izjavo drugega starša, s katero se strinja, da se mladoletne/ga otroka/e uveljavlja v razpisu in s tem prednostno kategorijo ter da se on/a odpoveduje uveljavljanju otrok oziroma prednostne kategorije, v kolikor bi se v prihodnosti prijavljal/a na razpis Sklada, je Sklad izrecno objavil na svoji spletni strani (rubrika pogosta vprašanja in odgovori). Pojasnilo o potrebi predložitve posebne overjene izjave drugega starša v primeru uveljavljanja prednostne kategorije, pa je bilo podano tudi neposredno predlagateljici v elektronski korespondenci, ki jo je v zvezi s prijavo na javni razpis vodila s Skladom. Nenazadnje je bilo slednje tudi povod za podajo predloga za obravnavo pri Zagovorniku s strani posameznice.

Dejstva, da je (zgolj) za prosilce enostarševskih družin z deljenim (skupnim) skrbništvom v primeru uveljavljanja prednostnih kategorij veljal posebni pogoj po predložitvi overjene izjave drugega starša, Sklad ne zanika. Nasprotno, Sklad pojasnjuje, da gre za zahtevo, ki jo je kot pripravljavec in izvajalec javnega razpisa sam postavil z namenom, da se prepreči neutemeljeno navajanje prednostnih kategorij oziroma izigravanje določb javnega razpisa z neupravičenim navajanjem otrok. Pogoj predložitve overjene izjave pa naj bi prosilce vnaprej poučil in vodil k odgovornemu ravnanju in k zavezi dajanja resničnih, pravih in popolnih podatkov.

Zagovornik na tem mestu ugotavlja, da s postavitvijo posebnega, dodatnega pogoja predložitve overjene izjave drugega starša v primeru enostarševskih družin z deljenim (skupnim) skrbništvom sicer ni bilo poseženo v samo možnost kandidiranja na razpis Sklada za oddajo stanovanj v tržni najem, za samo kandidaturo na razpisu je namreč zadoščalo izpolnjevanje pogojev 2.1. točke razpisa, je pa tak dodatni pogoj nedvomno predstavljal dodatno obvezo za posamezno kategorijo prosilcev oziroma je določeni kategoriji prosilcev otežil možnosti uveljavljanja prednostnih kategorij. Uveljavljanje prednostnih kategorij, v okviru katerih imajo prosilci prednost pri kandidaturi na razpisu, po oceni Zagovornika predstavlja vrsto ugodnosti, saj ima prosilec, ki izpolnjuje pogoje za uveljavitev prednostne kategorije, prednost pri pridobitvi stanovanja v najem. Postavitev posebnega pogoja po predložitvi overjene izjave drugega starša pri uveljavljanju prednostnih kategorij tako nedvomno predstavlja poseg v ugodnost, saj je tovrstna kategorija prosilcev (enostarševskih družin z deljenim (skupnim) skrbništvom) po merilih, ki bi jim sicer omogočili prednost pri kandidaturi, zaradi dodatnega pogoja v tej ugodnosti omejena oziroma ji je uveljavljanje te ugodnosti oteženo. Drugi starš pa se s tem, ko poda takšno izjavo, celo za vnaprej odpove uveljavljanju otrok oziroma prednostne kategorije, kar prav tako predstavlja poseg v njegov pravni položaj. Ta starš, čeprav ima deljeno skrbništvo, otrok v prihodnje na razpisu Sklada ne more uveljavljati z namenom pridobitve prednostne kategorije. Skladno s prvim odstavkom 4. člena ZVarD za obstoj diskriminacije zadošča sam poseg v ugodnosti (ne zgolj poseg v človekove pravice in temeljne svoboščine oziroma druge pravice), zato Zagovornik ugotavlja, da je v konkretni zadevi prvi element diskriminacije, tj. poseg v ugodnost nedvomno podan.

Dalje ugotavlja, da je izpolnjen tudi drugi element diskriminacije, tj. različna obravnava prosilcev. Jasno namreč izhaja, da so pri uveljavljanju prednostnih kategorij prosilci z deljenim (skupnim) skrbništvom (kamor se uvršča tudi predlagateljica postopka) obravnavani drugače, kot drugi prosilci, ki uveljavljajo istovrstne prednostne kategorije, saj je zgolj za njih predvidena predložitev posebne overjene izjave drugega starša, da soglaša z uveljavljanjem otroka v razpisu in s tem prednostno kategorijo ter da se sam odpoveduje uveljavljanju otrok oziroma prednostne kategorije.

Prav tako pa je po oceni Zagovornika v konkretni zadevi podan tudi tretji element diskriminacije, tj. primerljivost položajev. Dejanski položaji, ki se v zadevi primerjajo, so v bistvenem enaki, razlikovanje pa temelji na osebni okoliščini. Položaji prosilcev, ki uveljavljajo prednostno kategorijo iz naslova družine so po oceni Zagovornika v bistvenem enaki, saj so tako starši »dvostarševskih« družin, starši družin z deljenim (skupnim) skrbništvom kakor tudi starši s polnim skrbništvom, zavezani k starševski skrbi, v okviru katere so dolžni poskrbeti za otrokovo življenje oziroma njegove koristi, med drugim tudi za ustreznost njihove nastanitve, bivanjskih pogojev. Okoliščina, za kakšen tip, obliko družine gre, torej ali gre za dvostarševsko, enostarševsko družino z deljenim (skupnim) ali polnim skrbništvom, v ničemer ne vpliva na obstoj starševske skrbi oziroma na obseg obveznosti, ki jih imajo starši do svojih otrok. Po oceni Zagovornika so tako v konkretni zadevi medsebojno primerljivi položaji prosilcev drugače obravnavani na podlagi osebne okoliščine družinskega statusa (oblike/tipa družine), in sicer so prosilci enostarševskih družin z deljenim (skupnim) skrbništvom pri uveljavljanju prednostnih kategorij obravnavani slabše kot prosilci »dvostarševskih« družin ali enostarševskih družin s polnim skrbništvom.

Ker je Zagovornik ugotovil, da je v konkretni zadevi podana neenaka obravnava prosilcev na podlagi osebne okoliščine, je v nadaljevanju presojal, ali gre za upravičeno razlikovanje oziroma, ali je v zadevi morebiti podana izjema od prepovedi neposredne diskriminacije po prvem odstavku 13. člena ZVarD, skladno s katerim neenako obravnavanje zaradi določene osebne okoliščine ne pomeni diskriminacije po tem zakonu, če takšno različno obravnavanje temelji na legitimnem cilju in so sredstva za doseganje tega cilja ustrezna, potrebna in sorazmerna. Gre za t.i. tridelni test sorazmernosti, ki zahteva ustreznost ukrepa (da je z ukrepom sploh mogoče doseči zadani cilj), potrebnost ukrepa (da se cilja ne da doseči z

drugim ukrepom) ter sorazmernost ukrepa (da sta teža in obseg ukrepa proporcionalna zadanemu cilju).

Zagovornik ugotavlja, da Sklad v skladu s svojim dokaznim bremenom ni uspel izkazati, da bi bilo neenako obravnavanje prosilcev pri uveljavljanju prednostne kategorije v konkretni zadevi skladno z ZVarD, o čemer podrobneje v nadaljevanju.

Sklad je v postopku navajal, da je namen v postavitvi posebnega pogoja predložitve overjene izjave drugega starša v preprečevanju neutemeljenega navajanja prednostnih kategorij oziroma s tem povezanim izigravanjem določb javnega razpisa. Na konkretna vprašanja Zagovornika, za kakšne vrste neutemeljenega navajanja prednostnih kategorij oziroma izigravanja določb javnega razpisa sploh gre, kakšen je odstotek zaznanih kršitev, kako pogoste se tovrstne kršitve dogajajo, je Sklad odgovoril, da posebne evidence kršitev razpisa ne vodi, da s podatki o neutemeljenem uveljavljanju prednostnih kategorij ne razpolaga. Prav tako ne razpolaga oziroma ne spremlja, kakšen je odstotek prijavljenih enostarševskih družin z deljenim skrbništvom. Naknadno (v odzivu na podane vmesne ugotovitve) pa je zgolj pavšalno navedel, da je overjeno izjavo potrebno podati zaradi negativnih izkušenj iz preteklosti (pri čemer ni konkretiziral za kakšne negativne izkušnje je šlo) ter v izogib morebitnim sodnim postopkom.

Cilj preprečitve izigravanja določb razpisa je sicer lahko legitimen cilj, ki se zasleduje, vendarle pa po oceni Zagovornika Skladu ni uspelo izkazati, zakaj je zahteva po predložitvi posebne overjene izjave drugega starša, da soglaša s prijavo in uveljavljanjem prednostne kategorije, kakor tudi izjavo, da se hkrati sam odpoveduje tovrstni prijavi, sploh potrebna. Kot rečeno, Sklad v postopku ni predložil nobenih podatkov, ki bi izkazovali, da do kakršnihkoli kršitev prihaja, niti ni pojasnil, za kakšne negativne izkušnje v preteklosti konkretno naj bi šlo. Prav tako ni izkazal, da bi bil pri kategoriji prosilcev enostarševskih družin z deljenim (skupnim) skrbništvom zaznan delež kršitev (izigravanj) bistveno višji kot pri drugih prosilcih, za katere zadošča »zgolj« splošno opozorilo pred navajanjem neresničnih podatkov ter s tem povezano kazensko in odškodninsko odgovornost, in bi bila zato potreba po dodanih ukrepih (postavitev dodatnih pogojev) lahko utemeljena.

Zagovornik ugotavlja, da je opozorilo prosilcem o navajanju resničnih podatkov podano v razpisu Sklada, in sicer je v točki 2.2. razpisa določeno, da so prosilci dolžni, pod izrecnim opozorilom na kazensko in odškodninsko odgovornost, v prijavi na razpis navesti resnične in ažurne podatke. Dalje je v drugem odstavku 5. poglavja razpisa jasno določeno, da prosilec s podpisom prijave izjavlja, da so vse informacije, navedene v prijavi in priloženih dokumentih, resnične in popolne ter da se zaveda in izjavlja, da je seznanjen, da je vsako krivo navajanje neresničnih podatkov v predloženi prijavi po pravnem redu Republike Slovenije kaznivo dejanje. Navajanje neresničnih oziroma napačnih podatkov v prijavi je krivdni odpovedni razlog za odpoved najemnega razmerja, najemnik pa mora od dneva ugotovitve kršitve do prekinitve najemnega razmerja plačevati tržno najemnino, določeno s sklepom, zvišano za 30 odstotkov.

Prav tako je v vlogi – prijavi na razpis, ki je del razpisne dokumentacije, izrecno navedeno, da podpisani prosilec/polnoletni član družine s podpisom na prijavi izjavlja (med drugim), da:

- so vsi podatki, ki jih v prijavi navajam resnični in ažurni;
- se zavedam in izjavljam, da sem seznanjen, da je vsako krivo navajanje neresničnih podatkov v predloženi prijavi po pravu RS opredeljeno kot kaznivo dejanje.

Po oceni Zagovornika Sklad ni uspel pojasniti, zakaj omenjena opozorila, ki vse prosilce vnaprej poučijo in s tem vodijo k odgovornemu ravnanju in k zavezi dajanja resničnih, pravih in popolnih podatkov, ne zadostujejo za skupino prosilcev enostarševskih družin z deljenim (skupnim) skrbništvom. Pojasnilu Sklada, da se s pridobitvijo dodatne izjave zasleduje izognitev morebitnim sodnim postopkom, saj bi bili primorani v primeru ugotovljenih kršitev enostarševski družini obračunati višji najemnino in nadalje sprožiti sodne postopke,

Zagovornik ne sledi, saj je nenazadnje tudi v primeru kršitev oziroma navajanja neresničnih podatkov s strani drugih prosilcev Sklad dolžan ustrezno ukrepati; za vse prosilce je namreč predvidena kazenska in odškodninska odgovornost pri navajanju neresničnih podatkov.

Prav tako Zagovornik ne sledi naknadnemu pojasnilu Sklada, da naj bi se overjena izjava zahtevala tudi z vidika upoštevanja enakopravnosti med obema staršema, saj naj bi se brez predložitve izjave v neenakopraven položaj postavilo drugega starša. Če bi bilo temu res tako, potem bi Sklad tovrstno overjeno izjavo drugega starša moral zahtevati v vseh primerih, ko se na Sklad prijavljajo prosilci enostarševskih družin z deljenim (skupnim) skrbništvom in ne zgolj pri uveljavljanju prednostnih kategorij. Prav tako pa tudi pogoj, po katerem se mora z izjavo drugi starš hkrati sam odpovedati uveljavljanju prednostnih kategorij v ničemer ne sledi ciljem enakopravnosti staršev pri prijavi na razpis, celo nasprotno, takšna izjava enega od staršev avtomatično postavi v slabši položaj (o čemer podrobneje kasneje).

Zagovornik ugotavlja, da tudi področna zakonodaja ne predvideva izrecne overjene izjave drugega starša glede prebivališča otrok, ko se posameznik prijavlja na razpis za določeno stanovanje oziroma rešuje stanovanjsko situacijo. Kot pravzaprav navaja Sklad sam, je zahteva po predložitvi posebne overjene izjave lastna zahteva Sklada, kot pripravljavca in izvajalca javnega razpisa. Na tem mestu Zagovornik zgolj še dodaja, da ne glede na to, da v konkretnem javnem razpisu ni šlo za oddajo neprofitnih stanovanj v najem (ki se vrši po določbah SZ-1), temveč je šlo, kot na več mestih poudarja Sklad, za njegov lastni produkt, s katerim izvaja oddajo stanovanj v tržni najem, to ne pomeni, da Sklada pri oblikovanju pogojev javnega razpisa ne zavezujejo določbe ZVarD glede prepovedi diskriminacije. Namreč, prepoved diskriminacije se razteza na vsa področja družbenega življenja, izrecno tudi na področje dostopa do dobrin in storitev, ki so na voljo javnosti, vključno s stanovanji, in preskrbo z njimi (osma alineja prvega odstavka 2. člena ZVarD), zakon pa k spoštovanju določb o prepovedi diskriminacije zavezuje tako pravne kot fizične osebe, ki morajo na vseh področjih oblastnega odločanja, delovanja v pravnem prometu in pri drugem svojem delovanju oziroma ravnanju v razmerju do tretjih oseb zagotavljati varstvo pred diskriminacijo oziroma enako obravnavanje vseh oseb (prvi odstavek 2. člena ZVarD). Sklicevanje, da gre v zadevi za lastni produkt Sklada in da Sklad sam, kot pripravljavec izvajalec razpisa, določa pogoje razpisa, slednjega ne razbremeni odgovornosti po ZVarD.

Zagovornik ugotavlja, da Družinski zakonik za primere, kjer starši ne živijo ali ne bodo več živeli skupaj, določa, da se morajo sporazumeti o varstvu in vzgoji skupnih otrok v skladu z njihovimi največjimi koristmi. Sporazumejo se lahko za skupno varstvo in vzgojo otrok, da so vsi otroci v varstvu in vzgoji pri enem od njiju ali da so eni otroci pri enem, drugi pri drugem od njiju. Če se starši sporazumejo o varstvu in vzgoji otrok, lahko predlagajo sklenitev sodne poravnave. Če se starši ne sporazumejo o varstvu in vzgoji otrok, o tem odloči sodišče. Sodna poravnava ali odločitev sodišča o skupnem varstvu in vzgoji otroka mora vsebovati odločitev o stalnem prebivališču otroka, o tem, kateremu od staršev se vročajo pošiljke za otroka in o preživljanju otroka.

Po oceni Zagovornika vsa relevantna dejstva o tem, komu je zaupan otrok, pri katerem od staršev bo bival, kdo je odgovoren za varstvo in vzgojo oziroma vse relevantne okoliščine glede obveznosti staršev do otrok oziroma medsebojnih razmerij izhajajo iz sodne poravnave oziroma odločbe sodišča, ki so jo prosilci dolžni priložiti prijavi na razpis kot prilogo k razpisu. V konkretnem primeru prošilke so bila dejstva jasna že na podlagi sodne poravnave, in sicer je bilo znano, da sta otroka zaupana obema staršema v varstvo in vzgojo in da imata torej oba starša skrbništvo nad otrokoma, kakor tudi pri komu ima vsak otrok stalno prebivališče. Dalje je bil jasen tudi režim izvajanja stikov otrok z vsakim od staršev, in sicer je bilo dogovorjeno izmenično bivanje pri vsakemu od staršev.

Zagovornik ugotavlja, da gre v tovrstnih primerih enostarševskih družin z deljenim (skupnim) skrbništvom za situacijo, ko prvenstveno enotna družinska celica razpade na dve enoti, tj. na

dve samostojni enostarševski družini, pri čemer sta oba od staršev dolžna poskrbeti za otroke, tudi za njihovo bivanje, v času, ko z otrokom preživljata stike. Pri tem je možno, da so ti stiki porazdeljeni enakomerno, tako da pri vsakem od staršev otroci preživijo polovico časa, ali pa tudi neenakomerno, da pretežno bivajo pri enem staršu, z drugim pa izvajajo krajše stike.

Ni jasno, zakaj je bilo pri podaji overjene izjave drugega starša, da se strinja z uveljavljanjem otrok v razpisu in s tem prednostno kategorijo, hkrati potrebno podati še izjavo o tem, da se sam odpoveduje uveljavljanju otrok oziroma prednostne kategorije, v kolikor bi se v prihodnosti prijavljaj na razpis Sklada. Zagotovo takšen pogoj ne zasleduje cilja enakopravnosti med staršema, saj je prav zaradi tega pogoja eden od staršev že izhodiščno v slabšem položaju (kajti sam sploh ne more uveljavljati prednostnih kategorij). Omenjeni pogoj pa je nelogičen tudi z vidika dejstva, da sta nenazadnje oba razvezana starša, ki imata skupno (deljeno) skrbništvo otrok, dolžna slednjim zagotavljati ustrezne bivanjske pogoje v času, ko z otrokom preživljata stike. Kot prosilca na javnem razpisu za oddajo stanovanj v najem bi po oceni Zagovornika takšna starša, vsak v svojstvu svoje »enostarševske družine«, morala biti obravnavana neodvisno drug od drugega in bi morala imeti že v izhodišču enake možnosti kot drugi prosilci pri uveljavljanju prednostnih kategorij. Zahteva Sklada, da se eden možnosti uveljavljanja prednostne kategorije vnaprej odreče, pa ga neutemeljeno postavlja v neenakopraven položaj. Samo dejstvo, da gre za oddajo stanovanj za tržno najemnino, v ničemer ne opravičuje take zahteve, saj bi bila oba starša dolžna plačevati tržno najemnino v celoti (in ne morebiti samo v nekem nesofinanciranem delu).

Zagovornik tako ugotavlja, da Sklad v postopku ni uspel izkazati obstaja izjeme od prepovedi neposredne diskriminacije (po prvem odstavku 13. člena ZVarD), saj ni izkazal niti okoliščin, ki bi opravičevale postavitev dodatnega pogoja po predložitvi overjene izjave drugega starša v primeru enostarševskih družin z deljenim (skupnim) skrbništvom (tj. obstoja konkretnega legitimnega cilja v zadevi) niti ni uspel pojasniti, zakaj tudi za te prosilce ni zadostovalo zgolj generalno opozorilo pred navajanjem neresničnih podatkov in posledicami navajanja le-teh (torej seznanitev z odškodnino in kazensko odgovornostjo) kot je to veljalo za preostale prosilce (v smislu utemeljitve ustreznosti, potrebnosti in sorazmernosti sprejetega ukrepa).

Skladno z vsem navedenim je Zagovornik v konkretnem primeru ugotovil, da je Sklad s postavitvijo dodatnega pogoja po predložitvi posebne overjene izjave drugega starša, da se strinja z uveljavljanjem otroka v razpisu in s tem prednostno kategorijo ter da se hkrati s tem sam odpoveduje uveljavljanju otrok oziroma prednostnih kategorij, zgolj v primeru prosilcev enostarševskih družin z deljenim (skupnim) skrbništvom, ko so ti uveljavljali prednostno kategorijo »Mlade družine«, »Družine z osnovnošolskim otrokom« ali »Družine« na javnem razpisu za oddajo stanovanj v najem v soseski Novo Brdo, tvorstvo skupino prosilcev postavil v slabši položaj kot druge prosilce pri uveljavljanju prednostnih kategorij. Z omenjenim pogojem predložitve overjene izjave drugega starša so bili v slabši položaj postavljeni posamezniki na podlagi družinskega statusa »enostarševske družine z deljenim (skupnim) skrbništvom otrok«. V primerjavi z drugimi prosilci (bodisi prosilci enostarševskih družin s polnim skrbništvom bodisi prosilci »dvostarševskih« družin) so bili prosilci enostarševskih družin z deljenim (skupnim) skrbništvom zgolj zaradi njihovega družinskega statusa že v izhodišču postavljeni v slabši položaj kot drugi prosilci pri uveljavljanju prednostnih kategorij.

Skladno z vsem navedenim je Zagovornik v konkretni zadevi odločil, kot izhaja iz 1. točke izreka te odločbe.

Skladno s prvim odstavkom 35. člena ZVarD je postopek pri Zagovorniku v primeru diskriminacije za stranke brezplačen, posebni stroški pa v tem postopku niso nastali, zato je Zagovornik odločil, kot izhaja iz 2. točke izreka te odločbe.

Pouk o pravnem sredstvu: Zoper to odločbo ni pritožbe, dovoljen pa je upravni spor. Upravni spor se sproži s tožbo, ki se vloži v 30 dneh od vročitve odločbe na Upravno sodišče Republike Slovenije, Fajfarjeva 33, 1000 Ljubljana. Tožba se vloži pri pristojnem sodišču neposredno pisno ali se mu pošlje po pošti. Tožbi je treba priložiti poleg te odločbe v izvorniku ali prepisu tudi po en prepis ali kopijo tožbe in prilog za toženca, če je kdo prizadet z upravnim aktom, pa tudi zanj.

Postopek vodila:
Mojca Šmid
Svetovalka Zagovornika II

Miha Lobnik
ZAGOVORNIK NAČELA ENAKOSTI

Vročiti:

- Stanovanjski sklad Republike Slovenije, javni sklad, Poljanska cesta 31, 1000 Ljubljana
- osebno (ZUP),
- Stranka – osebno (ZUP).

Vložiti:

- zbirka dok. gradiva.